

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ВІТЧИЗНЯНОЇ
ТА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ**

**Збірник наукових праць
Рівненського державного гуманітарного університету**

Випуск 34

Рівне – 2022

УДК 94(477) + 94 (100)
А 43
ББК 63.3 (4Укр)

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії : Зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. Вип. 34. Рівне: РДГУ, 2022. 162 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан – кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м.Рівне)

Відповідальний редактор:

Шеретюк Валерій – кандидат історичних наук, професор (м.Рівне)

Редакційна рада:

Давидюк Руслана – доктор історичних наук, професор (м.Рівне)

Жарна Криштоф – доктор хабілітований в галузі історії, професор (м.Жешув, Республіка Польща)

Киридон Алла – доктор історичних наук, професор (м.Київ)

Троян Сергій – доктор історичних наук, професор (м.Київ)

Фісанов Володимир – доктор історичних наук, професор (м.Чернівці)

Члени редколегії:

Галуха Любов – кандидат історичних наук, професор (м. Рівне)

Жилюк Сергій – доктор історичних наук, професор (м.Остріг)

Майзнер Роберт – доктор хабілітований в галузі історії, професор (м.Ченстохова, Республіка Польща)

Соммер Ханна – доктор гуманітарних наук в галузі соціології, професор (м.Жешув, Республіка Польща)

Степанков Валерій – доктор історичних наук, професор (м.Кам'янець-Подільський)

Стоколос Надія – доктор історичних наук, професор (м.Рівне)

Чухліб Тарас – доктор історичних наук, провідний науковий співробітник (м.Київ)

Швецова-Водка Галина – доктор історичних наук, професор (м.Рівне)

Шеретюк Руслана – доктор історичних наук, професор (м.Рівне)

Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету, протокол № 10 від 24 листопада 2022 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації: Серія КВ №15857-4329Р

ISSN 2519-1942

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. Пластова, 31,
факультет історії, політології та міжнародних відносин РДГУ,
isf_rdg@ukr.net <http://fipmv.rv.ua/>
© Рівненський державний гуманітарний університет, 2022

**ДІЯЛЬНІСТЬ В. ЛИПІНСЬКОГО НА
ДИПЛОМАТИЧНОМУ ФРОНТІ ПІД ЧАС
НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917–1921 РР.**

Владислав Рушак

Рівненський державний гуманітарний університет

Україна, 33028, м. Рівне, вул. Пластова, 31

e-mail: vlad2000rysh@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5175-7201>

У статті на основі комплексу історичних джерел та фахової наукової літератури проаналізовано діяльність українського громадсько-політичного діяча – В'ячеслава Липинського в дипломатичній сфері у часи Української національно-демократичної революції 1917–1921 рр. Окреслено основні напрями роботи у цій сфері та його позиція під час перебування на посаді посла в Австрії при існуванні Української Держави П.Скоропадського та Директорії УНР. Акцентовано увагу на прорахунках В.Липинського у розв'язанні питання відродження української державності монархічного типу на західноукраїнських теренах у контексті виконання умов Берестейського мирного договору.

Ключові слова: дипломатична діяльність, посол, Українська Держава, Директорія УНР, Австро-Угорщина, Відень.

**ACTIVITIES OF V. LYPINSKY ON THE DIPLOMATIC FRONT
DURING THE NATIONAL DEMOCRATIC REVOLUTION OF 1917–1921**

The article, based on a complex of historical sources and specialized scientific literature, analyzes the activities of the Ukrainian public and political figure – Vyacheslav Lypynskiy in the diplomatic sphere during the Ukrainian National Democratic Revolution of 1917–1921. The main directions of work in this sphere and his position during tenure as ambassador in Austria during the existence of the Ukrainian State of P.Skoropadskiy and the Directorate of the Ukrainian People's Republic. Attention is focused on the miscalculations of V.Lypynskiy in solving the issue of the revival of Ukrainian statehood of the monarchical type on the western Ukrainian territories in the context of fulfilling the terms of the Brest Peace Treaty.

Key words: diplomatic activity, ambassador, Ukrainian State, UNR Directory, Austria-Hungary, Vienna.

Постановка проблеми. Ідеї та вчинки окремих історичних постатей посідають важливе місце у процесі розвитку подій та явищ. Якщо детально вивчити їхню біографію та вчинки, вдасться відобразити об'єктивну, незаангажовану історію. Перша половина ХХ ст. має досить багато видатних діячів, які справили визначальну роль в українському суспільно-політичному житті та на процес становлення ідеї самостійної української держави. Один з них був В'ячеслав Казимирович Липинський (1882–1931) – видатний політичний діяч, дипломат, історик, основоположник українського консерватизму.

Метою статті є комплексний аналіз діяльності В'ячеслава Липинського в дипломатичній сфері у часи Української національно-демократичної революції 1917–1921 рр.

Завдання статті – окреслити діяльність В.Липинського на посаді посла Української Держави П.Скоропадського та Директорії УНР в Австро-Угорщині.

Виклад основного матеріалу. В.Липинський позитивно прийняв Гетьманський переворот 29 квітня 1918 р., внаслідок чого була встановлена влада П.Скоропадського. Завдяки своїй державницькій позиції, він вже тоді був відомий багатьом впливовим діячам, а деякі розглядали його у складі нового гетьманського уряду. Тодішній міністр закордонних справ Української Держави – Д.Дорошенко характеризував його так: «Його авторитет стояв так високо у всіх українських національних партіях взагалі, що ім'я В.К. Липинського незмінно фігурувало в усіх комбінаціях зложення нового складу Кабінету міністрів» [11, с. 105].

В.Липинський відмовився зайняти крісло міністра або заступника міністра в кабінеті Ф.Лизогуба, спираючись на громадські та особисті справи. Однак згодився стати послом Української Держави в Австро-Угорщині [11, с. 271-272].

21 червня 1918 р. Липинського офіційно було призначено послом у Відні. Через те що Австро-Угорщина була прямим союзником Німеччини, а в її складі було чимало українських земель, цей зовнішньополітичний напрям був чи не найголовнішим. Тому це зобов'язувало В.Липинського сумлінно та чітко виконувати свої обов'язки. Голова українського уряду не помилився з кандидатурою, адже новий посол уже мав достатній авторитет та обізнаність з проблемами в цьому напрямі. Водночас ця кандидатура зустріла схвальну відповідь від австро-угорського уряду [2, с. 449].

Першим своїм розпорядженням новий посол сформував свою команду, серед яких можна виділити: І.С. Токаржевський-Карашевич, В.І. Полетика, М.А. Біленький, С.С. Ванькович, А.Марцинчик та ін. Вже у Відні В.Липинському повідомили, що Українська демократично-хліборобська партія в якій він є членом, перейшла в опозицію до влади. Пояснювалось це тим, що на їхню думку новий Кабінет міністрів був не проукраїнський. Через це Липинський зазнав багато закидів у свій бік [9, с. 55].

Д.Дорошенко не міг із цим погодитись, й про склад посольства В.Липинського писав: «Він також, як і Штейнгель, дивився широко на питання національної й державної приналежності і тому, складаючи штат свого посольства, запросив до нього людей, які з боку ортодоксальних (але вузьких) українців стягали на себе докори протилежної до берлінської місії натури: коли там говорилося, що, мовляв, у місії засіли «росіяни», то тут казали про «поляків». Але Липинський запросив «поляків» (себто українців римокатоликів), які виявили себе такими вірними слугами Української Держави, що дай Боже кожному патентованому українцеві! Але й таких було всього двоє: І.С. Токаржевський і Ванькович. Решта ж були наші українці-лівобережці: В.Полетика, А.Жук, М.Троцький та інші» [11, с. 272].

В.Липинський вважав закиди не стільки як зневагу у свою сторону, але й як бажанням зруйнувати єдність нової влади та розсварити її із союзниками. Один із основних закидів, який часто доводилося йому вислуховувати, це своє польське походження. В.Липинський не один раз намагався довести, що правильна співпраця з поляками може допомогти у процесі розбудови держави. Для цього він ще до свого призначення у Відень, збирав діячів польської інтелігенції у Києві для напрацювання ідей українського державотворення. Проте на цьому все і звершилося [16, с. 112].

Наприкінці червня 1918 р. посольство під головуванням В.Липинського прибуло до Відня. Новий посол відразу приступив до виконання своїх обов'язків, провівши свою першу зустріч з міністром закордонних справ Австро-Угорщини графом С.Буріаном. Після того було проведено чимало зустрічей з послами Німеччини з питань затвердження Берестейського договору. Першочерговим завданням В.Липинського на цій посаді був обмін ратифікаційними грамотами з державами, які підписали мир у Бресті. 15 липня відбувся такий обмін між Українською Державою та Болгарією, 24 липня з Німеччиною, а 22 серпня з Туреччиною [2, с. 95].

Однак, слід зауважити, що ці обміни не проходили гладко. Як відомо, таємний договір Брестського миру передбачав поділ Галичини на українську і польську частини. Частина з українським населенням мала об'єднатися з Буковиною та стати українським коронним краєм. Ця інформація швидко поширилась серед великого загалу. Польські політичні кола, які не були згідні з цим почали прохати австро-угорський уряд та Німеччину, вплинути на українську владу аби вона не претендувала на територію Холмщини та Підляшшя. Досить швидко цю умову було передано П.Скоропадському. Це призвело до напруженої ситуації, через невиконання договору зі однієї сторони. Проте В.Липинський займав чітку позицію та показав себе як досвідчений дипломат і політик. Він хотів пришвидшити процес затвердження Берестейської угоди австро-угорським урядом та не допустити розірвання договору. Тому спочатку було вирішено перейти до реалізації економічних умов договору. При цьому проблема Галичини була відкладена, адже цей регіон мусив стати не тільки територіальною межею, а й потужним ідейним стрижнем у боротьбі з Росією. З цього приводу В.Липинський у листі до міністра закордонних справ Д.Дорошенка зазначав: «Мій погляд на сю справу такий: багато краще для нас – коли уступки необхідні – поступитись де в чім в справі Холмщини, чим відступати від поділу Галичини. А се ось через що: наша західна границя, з огляду на всякі можливі ще переміни на Сході, мусить бути забезпечена з боку національного і географічного. Спираючись на Карпати і маючи всі дані для розвитку нашої національної і державної ідеї в Галичині, ми всі свої сили зможемо обернути на боротьбу (а вона буде ще дуже тяжка) зі Сходом. Коли ж за Збручем ми будемо мати огнище такої українсько-польської боротьби (після прилучення всієї Галичини до Польщі), якої ще досі не бувало, то при нашій національній хисткості і істеричності – се пряма дорога до «царя восточного православного». Отже, повторюю, від поділу Галичини і створення в Австрії коронного українського Краю неможна відступати ні за що, а що до Холмщини можна обіцяти, що ми не будемо робити особливої

пресії в комісії, котра має вирішити сю справу зараз по ратифікації Берестейського договору» [3, с. 584].

Після того як граф Й.Форгач заявив про розірвання договору, В.Липинський звернувся до австро-угорського уряду, де запевнив про бажання Української Держави затвердити мирний договір та передати їй землі Холмщини [4, с. 187].

Граф С.Буріан не прийняв звернення Липинського посилаючись на те, що все вже вирішено в Києві. Такі дії не подобались членам українського посольства, проте всі спроби були марними [16, с. 115].

Варто ще раз зазначити, що В.Липинський мав чіткий намір щодо розв'язання територіальних проблем, і зокрема щодо Холмської землі. Під час переговорів з поляками по цьому питанню Липинський згадував: «мій план такий: 1) тайне анульоване і наш тайний протест проти цього анульованя; 2) ратифікація Берестейського миру без тайного договору; 3) Комісія в Холмській справі і знов переговори про тайний договір, який не існуючим вважати не можна буде, бо це є наш протест» [3, с. 588]. Хоча Берестейським договором було передбачено, що землі Холмщини та Підляшшя є частиною Української Держави, на них і далі перебували австро-угорські війська, які продовжували процес полонізації. Пізніше саме на землях Холмщини було встановлено так як і було: дано дозвіл на обрання членів Польської Регентської Ради та заборонено повернення біженців на цю територію. Це напряду йшло на перекір домовленостям прийнятим у Бресті, що змушувало В.Липинського до твердих рішень. Свої плани щодо відповіді на дії Австро-Угорщини він розкрив Д.Дорошенку: «Наша мовчазна згода тепер на відданя Холмщини – се база, на якій остаточно в нашу некористь вирішиться ся справа на майбутнім міжнароднім конгресі. Отже наша (зокрема Ваша і моя) позиція в сій справі мусить бути, в разі ультимативних кроків Австрії, дуже виразна, тверда і рішуча. Протест наш (крім, розуміється, нот і інших писаних протестів) я уявляю собі або: а) в відмові з нашого боку ратифікувати мир з Австрією, з огляду на одностороннє порушення цього миру з боку Австрії, або-ж б) коли Холмщина буде прилучена до Польщі насильно, без ратифікації миру Австрією, то, думаю, треба-б відкликати з Відня наше посольство, оставивши одного урядовця, акредитованого при Міністерстві, для полагоджування біжучих справ». Другий пункт був не вигідний більше для самої Австро-Угорщини, адже вона була за збереження економічних зв'язків з Україною [3, 594-595].

Розв'язуючи політичні проблеми В.Липинський також намагався реалізувати план по відкриттю українських дипломатичних установ в містах. Завдяки йому було відкрито генеральне консульство на чолі Марцінчик-Ільницьким у Відні, М.Залізнякам у Будапешті, В.Кушніром у Львові. Усі перераховані особи були ретельно відібрані В.Липинським і затвердженні міністром [16, с. 117].

Передчуваючи крах Австро-Угорщини, В.Липинський хвилювався за подальшу долю посольства України у Відні, адже воно було створено при колишньому уряді та могло бути закрите. Тому він складав плани щодо відкриття нових посольств у національних територіях Австро-Угорщини. Для

цього В.Липинський наприкінці жовтня 1918 р. у Відні зустрівся з Д.Дорошенком. Тоді ж В.Липинського було закріплено на посту керівника консульства в Австрії. В Будапешті дипломатичну установу було доручено І.Токаржевському-Карашевичу [11, с. 365].

Також слід згадати, що напружена ситуація, яка склалася в той час схиляла В.Липинського до роздумів не лише про те що буде з їхнім дипломатичним корпусом, але про існування Української Держави. Щоб зберегти державу від нападів Антанти, на його думку, потрібно було утворити новий національний уряд з гетьманом на чолі, заснування консульства у Польщі та визнання з її сторони незалежності України. Про це він стверджував у листі до Є.Чикаленка [18, с. 131].

В.Липинський також продовжував діяльність по розповсюдженню ідей української самостійності та держави. Не даремно в той час його діяльність часто висвітлювалась на сторінках українських газет, що свідчить про зацікавленість міжнародної політики Української Держави. Також В.Липинський зміг встановити контакти з тамтешніми проукраїнськими діячами. Він проводив зустрічі з Є.Петрушевичем тодішнім головою української партії в парламенті Австрії, М.Васильковим членом Загальної Української Ради, С.Смаль-Стоцьким депутатом державної ради [16, с. 119].

Займаючись дипломатичними справами, В.Липинський знаходив час щоб приділити увагу захисту маєтків Волині та Поділля чий господарі переїхали за кордон. Багато маєтків були цінними культурними та історичними пам'ятками, де були великі бібліотеки, колекції, архіви. Проте через нестачу грошей та транспорту деякі не вдалось зберегти [19, с. 204–205].

Крім того, В.Липинський будучи послом у Відні, розумів усі проблеми з якими стикалися українці в Австро-Угорщині. Він допомагав в отриманні документів, поверненні додому, а також тим хто хотів переїхати в Європу. Одним з таких осіб, яким вдалось допомогти був М.Грушевський зі своєю сім'єю. Завдяки В.Липинському вони отримали посвідчення, де зазначалось прохання до представників влади не заважати їхньому переїзду [14, с. 137].

Окремий напрям його роботи був спрямований на допомогу українським військовополоненим. Через жакливі умови утримання багато хто втікав з таборів. Після втечі вони гуртувалися та шукали шляхи знайти собі їжу. Про таку ситуацію, а також недостатність продуктів для прогодування військовополонених було повідомлено в українське посольство. Дізнавшись про це вони відправили ноту протесту у відповідні владні структури Австро-Угорщини. Для розв'язання цієї ситуації було скликано відповідну комісію при військовому міністерстві Української Держави. Це дало змогу поліпшити ситуацію з військовополоненими українцями [14, с. 123].

Загалом робота, яку виконував В.Липинський була непростою та нервовою. Потрібно було постійно приділяти багато часу і уваги. Зустрівшись з ним у цей час, Р.Метик пізніше згадував: «Посол працював тоді від години 7-ої рано до 1-шої в ночі... Від початку своєї номінації В.Липинський працював над досягненням цього, що наказувало йому його становище.... До Києва виїжджав в важних справах і в Києві мав більше клопотів, як в Відні. В Києві їздив він

багато разів по місті лихими дорожками, а не автами, як би випадало дипломатові, котрому кожна хвилина дорога. Він не скаржився на це...» [13, с. 300]. Це засвідчує про високу відповідальність В.Липинського на своїй посаді.

Свою роботу В.Липинський здійснював і після краху Гетьманату П.Скоропадського і приходу до влади Директорії УНР, яка розпорядилася припинити дію всіх наказів і призначень своїх попередників. Деякі представники нового уряду і зокрема сам В.Винниченко вважали його небажаним на цій посаді [20, с. 45]. Підставою для звільнення В.Липинського стало брехливе звинувачення у пропольській орієнтації і передавання даних для Антанти. В середині січня 1919 р. було видано наказ про його відсторонення, проте він не погоджувався з цим. В.Липинський у своєму зверненні просив вияснити «хто вніс більше плутанини в польсько-українські відносини і хто вів дійсно небезпечну та шкідливу політику для Української Держави супроти поляків, чи центральний уряд Української Народної Республіки, чи доручене мені посольство України у Відні». Водночас на захист В.Липинського стали представники зовнішньополітичного відомства на чолі якого стояв М.Васильков, які розуміли, що відсутність такого посла у Відні похитне позиції УНР в Австрії. Усе це вплинуло на уряд Директорії, який переглянув своє рішення та поновив В.Липинського на посаді посла [20, с. 47].

Хоча В.Липинський спочатку ставився негативно до нового уряду, він з рештою продовжив свою роботу на тій же ж посаді при новій українській владі. У нього були надії на те, що нова влада більше не повторить помилок і прорахунків Української Центральної Ради та Української Держави П.Скоропадського і їй вдасться створити єдину національну державу.

Після Акту Злуки УНР і ЗУНР 22 січня 1919 р. В. Липинський мав на меті перебудувати організацію дипломатичних установ УНР. Також до міністра С.Петлюри та керівника закордонної політики ЗУНР В.Панейка було направлено листи, де в них рекомендувалося спільно з Міністерством закордонних справ у Києві повідомити всі держави про об'єднання території України. Також зверталася увага на потребі сформувати професійний склад української делегації для переговорів на Паризькій мирній конференції. Делегацію від УНР мав очолити М.Грушевський. До її складу «повинен би увійти В.Липинський, якого відтак треба лишити в Парижі». Окрім цього пропонували вирішити конфлікт з Польщею з питань визволення з-під її влади Галичини та Холмщини [16, с. 122].

У березні 1919 р. В.Липинський побував у Києві, де прозвітував про діяльність свого посольства. По дорозі назад він заїжджав до Станіслава (нині – Івано-Франківськ). В своїх спогадах він залишив негативну оцінку політики нового уряду: «Ніякого порядку, повне безголова, немає людей, нема кому з розумом твердою рукою вивести нашу державу на пряму певну путь». Такий стан справ схилив його до залишення посади. Однак відразу звільнитися не став, маючи надії на поліпшення становища. Також там же ж у Станіславі він зустрівся з полковником П.Болбочаном, який справив на нього хороші враження [1, с. 225].

В.Липинський і надалі перебув на своїй посаді та відповідально виконував свою роботу і брав участь у засіданні голів закордонних відомств

Директорії УНР на чолі з міністром В.Темницьким, що відбулась 18–19 червня 1919 р. у Відні. На засіданні піднімалося питання про сформування чітких орієнтирів зовнішньої політики УНР з врахуванням тодішньої міжнародної ситуації. Також розглядалися способи виходу з під залежності Поліщі, розв'язати проблему Східної Галичини. Зокрема, передбачалося: «за всяку ціну добиватись повного державного відокремлення ... від Польщі у формі суверенності або, коли це буде неможливо, хоч би у формі тимчасового нейтралітету» [2, с. 456]. В.Липинський проявляв себе активно включався в обговорення і зазначав, що потрібно виходити не з національного, а з територіально-державного підґрунтя. Після завершення обговорення була підготовлена резолюція, де вказувалось на другорядність соціально-політичних аспектів у зовнішньополітичному курсі України. Це означало, що «Україна не може прийняти за будь-яку ціну такого московського уряду який би виступив би в ролі уряду всієї Росії без огляду на її політичний та соціальний характер».

Між тим зазначалась можливість встановлення дипломатичних зв'язків з урядами, «обмеженими самою Москвою» [2, с. 456].

Втім це була остання його робота в якості посла. Постійна невизначеність внутрішнього і зовнішнього курсу діяльності Директорії УНР, а також звинувачення діячів у не підтримці дій влади, змушували багатьох розривати діяльність з українським урядом. Останньою краплею для В.Липинського став розстріл полковника П.Болбочана. Після цього він лише критикував уряд Директорії, яка проводила, на його думку, чисту репресивну політику.

Влітку 1919 р. В.Липинський звільнився з посади і розмітився у Австрії як емігрант [2, с. 457].

Висновки. Завдяки революційним подіям 1917–1921 рр. В.Липинський зумів показати себе як досвідчений політичний діяч та вправний дипломат. Він доєднався до розбудови української держави. Показати себе як вправний дипломат В.Липинський зумів на посаді посла Української Держави П.Скоропадського та Директорії УНР в Австро-Угорщині, де з усією повнотою та відповідальністю віднісся до своїх обов'язків. В.Липинський відстоював національні, економічні і територіальні інтереси Української Держави, опікувався українцями в Австро-Угорщині, турбувався збереженням культурних пам'яток в Україні. Очолюване ним посольство досягло багато успіхів за короткий час існування. Проте не погодившись з діяльністю уряду Директорії УНР, подав у відставку. Проте свою активну суспільно-політичну діяльність В.Липинський продовжив вже як політичний емігрант.

Джерела та література

1. Андрієвський В. З минулого. Берлін, 1923. Т. 2. Від гетьманату до Директорії. Ч. 2. Директорія. 307 с.
2. В'ячеслав Липинський та його доба / Упорядники Т.Осташко, Ю.Терещенко. Київ: Темпора, 2010. Кн. 1. 544 с.
3. В'ячеслав Липинський. *Повне зібрання творів, архів, студії: Архів. Листування*. Київ-Філадельфія: Смолоскип, 2003. Т.1. 958 с.

4. Дацків І.Б. Брест 1918: європейський прорив України. Тернопіль: Астон, 2008. 254 с.
5. Дацків І.Б. Дипломатія українських державних утворень у захисті національних інтересів 1917–1923 рр. Тернопіль: Астон, 2009. 520 с.
6. Дацків І.Б. Українська дипломатія(1917–1923 рр.) у контексті світової історії. Тернопіль: КРОК, 2013. 621 с.
7. Дацків І. Діяльність дипломатичного корпусу Гетьманату П. Скоропадського за кордоном. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В.Гнатюка. Серія: Історія.* Вип.1. Тернопіль. 2011. С. 93–98.
8. Дацків І. Економічні аспекти Брестського договору 1918 року. *Всеукраїнський науковий журнал “Мандрівець”.* 2008. № 6. С. 41–47.
9. Донцов Д. Рік 1918, Київ. Упоряд.: К. Ю. Галушко. Київ: Темпора, 2002. 208 с.
10. Дорошенко Д. Історія України, 1917–1923. Київ: Темпора, 2002. Т. 2. Українська Гетьманська Держава 1918 року. 351 с.
11. Дорошенко Д. Мої спомини про недавнє-минуле, (1914–1920). Мюнхен: Укр вид-во, 1969. 543 с.
12. Жук Ю. Спогади про батька. *Вісті СУФА.* 1994. № 27. С.101–104.
13. Метик Р. Моє знайомство і переписка з В. К. Липинським. *Дзвони.* Львів, 1933. Ч. 6–7. С. 296–307.
14. Патер І. В'ячеслав Липинський – політик, дипломат. *В'ячеслав Липинський в історії України (до 120-річчя з дня народження).* Київ. 2002. С. 125–140.
15. Пилипчук В. До питання дипломатичних відносин Австро-Угорщини і України у 1918 р. *Австрійсько-український огляд.* Відень, 2001. № 12 (41). С. 37.
16. Приймак О.О. Громадсько-політична й наукова діяльність Вячеслава Липинського (1882–1931 рр.) : Дис. ... канд. іст. наук: 79. 00. 01. Харків. нац. ун-т. Харків, 2011. 250 с.
17. Сідак В., Осташко Т. Полковник Петро Болбачан: трагедія українського державника: Наукове видання. Київ: Темпора, 2009. 426 с.
18. Старвойтенко І.Є. Чикаленко: людина на тлі епохи Київ: Темпора, 2009. 544 с.
19. Федорук Я. Монархізм Богдана Хмельницького в оцінці В'ячеслава Липинського: критична інтерпретація. *В'ячеслав Липинський: історико-політологічна спадщина і сучасна Україна: Матеріали міжнародної наукової конференції 2–6 червня 1992 р. у Києві, Луцьку, Кременці / За ред. Я. Пеленського.* Київ. 1994. С. 228–231.
20. Чикаленко Є. Щоденник 1919–1920. Київ – Нью-Йорк, 2005. 640 с.

References

1. Andrievsky V. From the past. Berlin, 1923. Т. 2. From the Hetmanate to the Directory. Part 2. Directory. 307 p.
2. Vyacheslav Lypinsky and his time / Editors T. Ostashko, Yu. Tereshchenko. Kyiv: Tempora, 2010. Book. 1. 544 p.
3. Vyacheslav Lypynskiy. Complete collection of works, archive, studios: Archive. Correspondence. Kyiv-Philadelphia: Smoloskip, 2003. Т.1. 958 p.

4. Datskiv I. B. Brest 1918: European breakthrough of Ukraine. Ternopil: Aston, 2008. 254 p.
5. Datskiv I. B. Diplomacy of Ukrainian state entities in the protection of national interests 1917–1923. Ternopil: Aston, 2009. 520 c.
6. Datskiv I. B. Ukrainian diplomacy (1917–1923) in the context of world history. Ternopil: KROC, 2013. 621 p.
7. Datskiv I. Activities of the diplomatic corps of the Hetmanate of P. Skoropadskyi abroad. Scientific notes of the Ternopil National Pedagogical University named after V. Hnatyuk. Series: History. Issue 1. Ternopil 2011. pp. 93–98.
8. Datskiv I. Economic aspects of the Brest Treaty of 1918. All-Ukrainian scientific journal "Mandrivets". 2008. No. 6. P. 41–47.
9. Dontsov D. Year 1918, Kyiv. Edited by: K. Yu. Galushko. Kyiv: Tempora, 2002. 208 p.
10. Doroshenko D. History of Ukraine, 1917–1923. Kyiv: Tempora, 2002. T. 2. The Ukrainian Hetman State in 1918. 351 p.
11. Doroshenko D. My memories of the recent past (1914–1920). Munich: Ukr vid-vo, 1969. 543 p.
12. Zhuk Y. Memories of my father. News of SUFA. 1994. No. 27. P.101–104.
13. Metyk R. My acquaintance and correspondence with V. K. Lipinsky. bells Lviv, 1933. Ch. 6–7. P. 296–307.
14. Pater I. Vyacheslav Lypinsky - politician, diplomat. Vyacheslav Lypinsky in the history of Ukraine (to the 120th anniversary of his birth). Kyiv. 2002. P. 125–140.
15. Pylypchuk V. On the issue of diplomatic relations between Austria-Hungary and Ukraine in 1918. Austrian-Ukrainian review. Vienna, 2001. No. 12 (41). P. 37.
16. Pryimak O. O. Social, political and scientific activity of Vyacheslav Lypinsky (1882–1931): Diss. ... candidate history Sciences: 79. 00. 01. Kharkiv. national Univ. Kharkiv, 2011. 250 p.
17. Sidak V., Ostashko T. Colonel Petro Bolbachan: the tragedy of the Ukrainian statesman: Scientific edition. Kyiv: Tempora, 2009. 426 p.
18. Starvoytenko I.E. Chikalenko: a man against the background of the era Kyiv: Tempora, 2009. 544 p.
19. Fedoruk Ya. Bohdan Khmelnytskyi's Monarchism in the Assessment of Vyacheslav Lypynskyi: Critical Interpretation. Vyacheslav Lypinsky: historical and political heritage and modern Ukraine: Materials of the international scientific conference of June 2-6, 1992 in Kyiv, Lutsk, Kremenets / Ed. Ya. Pelenskyi. Kyiv. 1994. pp. 228–231.
20. E. Chikalenko. Diary 1919–1920. Kyiv – New York, 2005. 640 p.

ЗМІСТ
РОЗДІЛ І
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Озимчук Олег АРХЕОЛОГІЧНІ СВДЧЕННЯ КОЛАПСУ БРОНЗОВОГО ВІКУ	3
Федоришин Микола УЧЕНЬ ПИСАРЯ МИХАЙЛА САНОЦЬКОГО В КОНТЕКСТІ ТВОРЕННЯ ПЕРЕСОПНИЦЬКОГО ЄВАНГЕЛІЯ	8
Гурбик Андрій ДЕРЖАВНА СЛУЖБА АНТОНА ЖДАНОВИЧА: УЧАСТЬ У ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧИХ КОМІСІЙ (1651–1656 рр.)	14
Кравчук Назар АНЕКСІЯ КИЇВСЬКОЇ МИТРОПОЛІЇ МОСКОВСЬКИМ ПАТРІАРХАТОМ 1686 РОКУ	25
Пазюра Наталка РОДИННА ІСТОРІЯ СТОРОЖЕНКІВ ХІХ – ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ СТОЛІТТЯ НА ТЛІ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	29
Чиж Анастасія ЗАКОНОДАВЧІ ІНІЦІАТИВИ ДЕПУТАТА ІV ДЕРЖАВНОЇ ДУМИ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ТИВОНЧУКА МИХАЙЛА ПАВЛОВИЧА (СТЕПАНСЬКА ВОЛОСТЬ РІВНЕНСЬКОГО ПОВІТУ)	34
Рушак Владислав ДІЯЛЬНІСТЬ В. ЛИПІНСЬКОГО НА ДИПЛОМАТИЧНОМУ ФРОНТІ ПІД ЧАС НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917–1921 РОКІВ ...	37
Доброчинська Валентина ВОЛИНСЬКІ МУЗЕЇ ЯК ОСЕРЕДКИ ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ (1921–1939 рр.)	46
Залужна Світлана СВІТОВА РЕАКЦІЯ НА КАРАЛЬНІ ЗАХОДИ ПРОТИ УКРАЇНЦІВ ГАЛИЧИНИ	52
Михальчук Роман ТРАВМА ГОЛОКОСТУ У СВДЧЕННЯХ ЖЕРТВ	62
Іванчук Віктор РІВНЕНСЬКА «ПРОСВІТА» У ПЕРІОД НАЦІСТСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ (1941–1944 рр.)	68

Десятничук Ілля
ОЛЕКСАНДР ОГЛОБЛИН У РОЗБУДОВІ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРИЧНОЇ
НАУКИ В США 72

Опанасюк Тетяна
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МОЛОДІЖНОГО СЕГМЕНТУ
РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ 76

РОЗДІЛ II ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ ТА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Долганова Марина, Озимчук Олег
ДВА ВЕКТОРИ ФОРМУВАННЯ ІНТОЛЕРАНТНОСТІ ФРАНЦУЗЬКОГО
СУСПІЛЬСТВА В XII–XIII СТОЛІТТЯХ 87

Постоловський Руслан
ВНУТРІШНЬО ПАРТІЙНА БОРОТЬБА У ВКП(Б) 1926–1927 РОКІВ 95

Слесаренко Андрій
УКРАЇНСЬКІ ПОВСТАНЦІ В ЧЕХОСЛОВАЦЬКОМУ КІНЕМАТОГРАФІ
1950-Х РОКІВ 113

Сухий Володимир, Северова Ольга
ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ТЕОРІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ 117

Плюта Наталія
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ ТА ЇЇ МІСЦЕ В
МАЙБУТНЬОМУ СВІТІ 124

Жук Микола, Северова Ольга
ГЕНЕАЛОГІЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ 131

Кундеус Оксана
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ВИБІР УКРАЇНИ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА
ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ РФ 139

Рожко Василь
СТАНОВЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ІДЕЙ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ: АНАЛІЗ
ВЧЕНЬ АЛЬБЕРТА ВЕЛИКОГО І ВІНСЕНТА З БОВЕ.....149

Ліннік Юрій
ЦІННОСТІ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ І СУСПІЛЬСТВА 152

ISSN 2519-1942

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

ВИПУСК 34

Відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей несуть автори опублікованих матеріалів та їх наукові керівники. Думки авторів статей з позицією редколегії можуть не співпадати.

Відповідальний за підготовку збірника до видання – **Валерій Шеретюк**

Комп'ютерна верстка – **Лариса Федорук**

Обкладинка – **Григорій Волохов**

Підписано до друку 24.11.2022 р. Папір офсетний.

Гарнітура «Times New Roman».

Наклад 300. Зам. № 254/1. Ум. друк. арк. 11,19.

ISSN 2519-1942

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Рівненський державний гуманітарний університет. Збірник наукових праць. Випуск 34. Рівне, 2022. 162 с.

УДК 94(477) + 94(100)

А 43

ББК 63.3 (4Укр)

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2022